

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

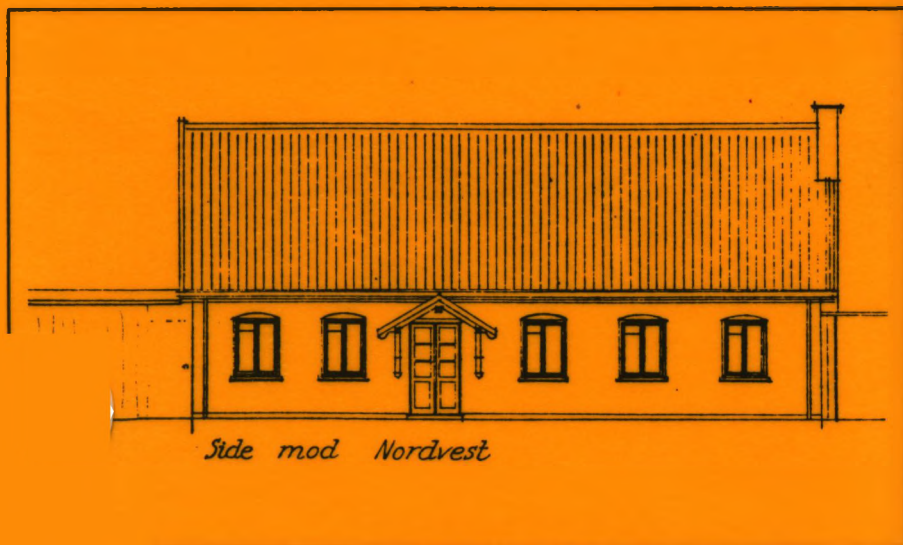
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GREVE LOKALHISTORISKE FORENING

BIDRAG TIL GREVE KOMMUNES HISTORIE

HÆFTE NR. 38 "Søfryd" og Anker Christensen

**Udgivet af Greve Lokalhistoriske Forening
April 1995
Layout Ole Eriksen
1. oplag 400 eksemplarer**

Hæfte nr. 38 i serien
"Bidrag til Greve kommunes historie"

"Søfryd"
og
Anker Christensen

AF
OLE ERIKSEN

GREVE LOKALHISTORISKE FORENING

April 1995

Forord

Under indsamling af oplysninger om vejnavnene i Greve kommune henvendte jeg mig i et ældre hus på Søfrydsvej for at høre, om nogen der kendte baggrunden for vejens navn.

Det er lidt af et lotterispil, sådan på må og få at henvende sig for få oplysninger om vejnavne, men det skulle vise sig, at jeg var særlig heldig her. Jeg kom frem med mit ærinde over for damen, der lukkede op, idet jeg nævnte, at der vist var noget om en Cafe "Søfryd", som jeg mente at have set noget om et eller andet sted.

"Søfryd! Jo, der har jeg da serveret, da jeg var ung pige", lød det med tilføjslen: "Kom indenfor".

Jeg fik en lang beretning om "Søfryd", for jeg var dumpet ind lige på det sted, hvor der er allerflest erindringer og skriftligt materiale at finde om "Søfryd". Det viste sig, at jeg traf Elsa Madsen, datter af bagermester Niels Anker Christensen, der i sin tid åbnede Cafe "Søfryd".

Siden er jeg stødt på flere andre mennesker, der husker Cafe "Søfryd" og familien Christensen. Også de har fortalt derom, og de samlede oplysninger, herunder nogle erindringer, Niels Anker Christensen har skrevet til Nationalmuseet, oversteg langt, hvad jeg havde brug for at samle om vejnavnet. Der var så meget materiale, at jeg mente det fortjente at blive udgivet som en samlet beretning om Ejendommen "Søfryd" og familien Christensen. Det bidfaldt Elsa Madsen, og resultatet blev dette hæfte i Greve Lokalhistoriske Forenings serie, "Bidrag til Greve kommunes historie".

Her skal rettes en tak til Elsa Madsen for den store interesse, hun har udvist, ved at fortælle om "Søfryd"s historie og stille materiale, herunder de benyttede billeder, til rådighed, ligesom der skal lyde en tak til de øvrige, der har bidraget med oplysninger, der har kunnet supplere Elsa Madsens beretning.

Indhold

	Side
Hundige Strand	7
Anker Christensens forældre	9
Skolegang og uddannelse	10
Til København	11
Selvstændig	12
Ny forretning	13
Sommerbolig ved Hundige Strand	14
"Søfryd"	15
Cafe "Søfryd"	18
Livet i "Søfryd"	20
Lukning af "Søfryd"	24
Udstykning	26
Afslutning	27

Hundige Strand

Ejendommen "Søfryd" ligger ved Hundige Strand, hvor navnet Søfrydsvej lidt mere præcist angiver beliggenheden.

Bagermester Niels Anker Christensens navn og virke er stærkt knyttet til ejendommen, men mere om det senere. Vi vil først se på, hvorledes der var ved Hundige Strand, først i århundredet, da "Søfryd" kom til, og blev til en del af strandens historie.

Mellem København og Køge gik en ældgammel rute langs Køge Bugt, hvor menneskene havde færdedes i århundreder, og som var den eneste brugbare, direkte vej mellem København og Køge indtil slutningen af 1700-tallet.

Da den nye Køgevej – Taastrup-Køgevejen – blev anlagt og stod færdig i 1788 som en moderne chausse, mistede ruten langs stranden efterhånden sin betydning som almindelig færdselsvej. Derfor besluttede Roskilde Amtsråd i 1828 (citater) "at den del af Gl. Køge Landevej, der strækker sig fra Hundie Vejen til Amtsskjellet ved Lille Vejle Aae, bliver at anse som offentlig Bivej, saalænge som Fortsættelsen deraf igjennem Ishøj og Vallensbæk Sogne betragtes og behandles som offentlig, hvorimod den øvrige Del af den saakaldte Gl. Kjøge Landevej fra Skillingskroen til Hundie Vejen aflægges og ansees som det offentlige uvedkommende."

I 1867 blev vejen definitivt nedlagt, hvorefter amtsrådet i 1869 begyndte at sælge arealerne, hvor Gl. Køge Landevej havde ligget. Det skete i småportioner til de omkringboende lodsejere, men af årsager, som ikke kendes, blev strækningen fra Hundige til Mosedevejen imidlertid ikke solgt.

Arealerne ved stranden var sandede, lyngklædte strækninger, som i mangfoldige år kun havde afgivet sparsom græsning til bøndernes køer og får. Der

var imidlertid driftige folk, der forudså at sydkysten, ligesom tidligere nordkysten, ville blive et sommerland for byboere, og øjnede en fortjeneste ved at opkøbe jorden af bønderne og videresælge den. Opkøbene startede i tiden lige før 1900, og kystområdet ved Køge Bugt blev udstykket til sommerhusbebyggelse og efterhånden indtaget af ikke mindst københavnere, idet det lå tilpas nær byen i forhold til datidens transportmuligheder.

De dårlige vejforhold langs kysten, hvor vejen blot var nogle spor i sandet, bevirkede, at de første pionerer, der byggede sommervillaer ved Hundige Strand, måtte benytte Roskildevej og Tåstrup-Køgevej. Derfra fortsatte de videre gennem Ishøj, forbi Pile Mølle og Hundige når de skulle til deres sommerboliger ved stranden.

Sådan var situationen omkring 1907, da Niels Anker Christensen var kommet til København og arbejdede som bagersvend hos sin onkel, bagemester Jørgen Østby. Onklen var blandt de, der havde sommervilla ved Hundige Strand.

I 1912 besluttede Amtsrådet, at også de sidste arealer, hvor Gl. Køge Lande-

Strandvejen i 1923. Bygningen er Ramms købmandshandel – senere restauranterne Delfino og Bella Italia

vej havde ligget, skulle sælges. Det var strækningen mellem Mosedevejen og Hundigevejen. Beslutningen fik beboere til at foreslå, at amtet i stedet overdrog strækningen til Greve-Kildebrønde kommune. Forslaget blev fulgt af Amdsrådet, og kommunen fik tilbudt arealerne vederlagsfrit mod til gengæld over en kortere årrække at anlægge en offentlig bivej hvor Gl. Køge Landevej havde ligget. Sognerådets stilling til det var imidlertid, at hvis lodsejere ville have en vej, måtte de selv betale den. Sognerådet tilbød derimod, at kommunen ville overtage vejens vedligeholdelse, hvis lodsejerne betalte for anlæggelsen.

Amt og lodsejere gik nu i forhandling. Det skulle blive pinligt for amtet, for det viste sig, at ingen anede, hvor vejen lå. Den var forlængst nedlagt og kun enkelte steder i terrænet, kunne den spores. Amtet kunne ikke fastslå vejens beliggenhed på et kort, selv om det ejede arealerne, og forhandlingerne løb, om man så må sige, ud i sandet.

Flere og flere fik sommerbolig ved Hundige Strand, og behovet steg for en ordentlig vej i stedet for de spor i sandet, der gjorde det ud for en vej. Spørgsmålet blev derfor igen i 1928 blev taget op af repræsentanter for sommerhusbeboere langs stranden. Denne gang skete der noget, ja resultatet var overvældende, selv om det tog nogle år, før det var der. Det endte nemlig med, at der blev anlagt en ny hovedvej mellem København og Køge. Den ny vej, der efter vejbanens belægning kaldtes Betonvejen, blev indviet i 1935, og blev hurtigt en af de mest befærdede veje i landet. Det satte naturligvis yderligere skub i udviklingen langs med stranden.

Anker Christensens forældre

Han hed Niels Anker Christensen, men ved Hundige Strand var han kendt som Anker Christensen, så det vil vi holde os til i det følgende.

Anker Christensen blev født den 16. november 1886 i Århus. Faderen var skomagermester og moderen, var som tjenestepige kommet i hans forretning, hvor de havde lært hinanden at kende. Dette resulterede senere i, at de blev gift.

Faderen var streng og alle skulle lystre ham. Han afstraffede ofte, og især en bestemt lærling tærskede han løs på, men også hans egne børn måtte døje for hans hidsighed, særlig den ældste, Niels Anker, som har skrevet om det i sine erindringer.

Det var gået godt for faderen, der havde en god forretning, og var kendt for sine lange støvler, af officererne der boede i nærheden. Det var dengang en skomager fremstillede fodtøj og ikke blot reparerede det. Da forretningen gik godt, købte han ejendommen Sølystgade 16, hvor skomagerfamilien boede i forhusets stueetage, mens førstesalen var udlejet. Lejligheden var lille og bestod af køkken samt 2 stuer, hvoraf den ene både var fin stue og butik med udstillingsvindue for skomageriet. På kvisten havde skomagerens familie deres soveværelser, men børneflokken voksede efterhånden til 8, så det kneb med pladsen, hvorfor de 3 største drenge kom til at sove i baghuset, hvor faderens også havde sit værksted, hvor han beskæftigede 4–5 svende og 2 lærlinge.

Sorte skyer trak imidlertid op forude. Industrialiseringen var på fremmarch, og omkring år 1900 kom skotøjsfabrikken, hvor fodtøjet kunne fremstilles billigere på maskiner, end håndskomagerne kunne gøre det.

Anker Christensens far måtte se sin omsætning svinde ind, og til sidst måtte han afhænde forretningen og flytte fra Århus.

Familien slog sig ned i Svendstrup, hvor faderen købte en ejendom på 2 tdr. land med 2 køer og nogle svin, som han drev, mens han supplerede indtægten ved noget skomagervirksomhed. Han var en foretagsom mand, som også gik ud og sprøjtede frugttræer, ligesom han var formand for biavlerforeningen, rejste rundt og holdt foredrag og var danselærer. Der havde Anker noget at leve op til.

Skolegang og uddannelse.

Da Anker begyndte i skolen, kom han også ud at arbejde. Han blev mælkedreng med arbejdstid fra kl. 6 morgen til kl. 12 middag for en løn på 1 kr. om ugen. Kl. 13 skulle Anker være i skolen, og sommetider trak arbejdet ud,

så det var nødvendigt for ham at løbe til skolen for at være der til tiden.

Da familien flyttede til Svendstrup, var Anker 13 år. Han kom i landsbyskolen, hvor degnens undervisning var på et sådant stade, at Anker Christensen i sine erindringer konstaterer, at han "gudskelov havde lært godt i Århus skole".

Anker kom også ud at tjene bønder, og efter konfirmationen kom han i lære i en kombineret købmandsforretning og bageri i Frue ved Århus.

Det var en hård tid, uden frihed, og ofte stod han og sov over arbejdet. Det kunne han ikke holde til, hvorfor han løb af lære, da der var gået omkring 2 år. I stedet kom han i lære hos en bagermester N.A. Petersen i Århus. Den daglige arbejdstid var på 12 timer, og fridage var der ikke noget af den gang, men det var en driftig mester, og hos ham lærte Anker noget i modsætning til det første sted.

Da læretiden var gennemført, fulgte 18 måneders soldatertjeneste, som Anker erindrede som noget af det bedste i sit liv. Ved værnepligtens afslutning, fik han arbejde som svend hos en bagermester i Århus, hvor lønnen var 18 kr. ugentlig for 12 timers daglig arbejdstid. Denne bagermester var om ikke den første så blandt de første, der anskaffede maskiner til bageriet.

Til København

I efteråret 1907 rejste den knap 21-årige Anker Christensen til København for at søge lykken. Vi må formode, at han på forhånd havde truffet en aftale om at skulle arbejde for sin farbror, bagermester Jørgen Østby, der havde bagerforretning på Nørrebro, for han blev bagersvend hos onklen. Lønnen her var 30 kr. om ugen, men der blev også forlangt meget, så Anker lærte at bestille noget hos onklen, der var en slider. Han og Anker havde morskab af at fortælle, hvor meget de havde nået, og hvem der kunne gøre arbejdet hurtigst. Han fortæller, at f.eks. 6 afbræk sukkerkringler a' 2 øre som det almindeligvis tog 30 minutter at slå op, fik de ned på 25 minutter.

Allerede efter et halvt årstid var der imidlertid ikke arbejde nok hos onklen,

men Anker blev i stedet tilbudt arbejde hos en ven, der var bagermester i Helsingør. Der arbejdede han i få måneder, idet onklen allerede i efteråret 1908 skrev og tilbød ham arbejde, da der igen var blevet noget at bestille. Anker slog til og arbejdede nu for sin onkel indtil efteråret 1911.

I 1909 var Anker hjemme hos forældrene i Jylland i anledning af deres sølvbryllup. Her stillede han i diplomatkjole med høj hat og stok – nu var han jo københavner.

På vej tilbage til København tog han over Århus og besøgte en onkel, der var bagermester der. Bagerfaget lå åbenbart til familien, men hvad der var vigtigere i denne sammenhæng er, at denne onkel havde en køn ekspeditrice, som Anker Christensen blev varm på, som han skriver i sine erindringer. Hun hed Guri og var fra Naksbovej. Senere kom hun til København, hvor de forlovede sig.

Selvstændig

Den kønne ekspeditrice, Guri, og hendes forlovede, Anker, tog hver tirsdag, hvor de havde fridag, rundt i byen og kiggede på bagerforretninger. De fandt dem ikke lige gode alle sammen, men efter 1 til 1½ år var der en forretning på Frederiksberg, der passede dem. Den lå på Gl. Kongevej 39, og købsprisen var 2.000 kr. Dertil kom den årlige leje på 1.800 kr. for butik, bageri og 2 små værelser, der lå umiddelbart over bageriet.

Anker Christensen, der var stræbsom og sparsommelig, havde af sin ugeløn på 30 kr. hver uge sat 10, 15 eller 20 kr. i sparekassen, så det var blevet til 1000 kr., da han skulle etablere sig som selvstændig. Men han havde også måttet slide for lønnen. Arbejdstiden var fra kl. 10 om aftenen, og han var sjældent færdig før kl. 14.

De opsparede 1000 kr. slog ikke til, så han måtte låne, for at de kunne etablere sig. Hos en møbelhandler købte Guri og Anker 2 senge, servante, sove-kammerstol, spisebord og 6 stole for 285 kr. – 25 kr. i udbetaling og resten på afbetaling. Af hver af deres forældre fik de "en sengs klæder". Køkkenservice købte de efterhånden – en isenkræmmer havde skeer og gafler

til 10 øre stykket.

I den første tid hvor Guri fortsat var i tjeneste, fordi hun ikke kunne blive frigjort, sov Anker på nogle melsække i stuen, idet møblerne ikke kunne leveres lige med det samme.

Endelig kunne Anker og den 6 år ældre Guri gifte sig. De blev viet den 12. december 1911 i Ordrup kirke af den præst, der havde konfirmeret Guri. Brylluppet blev holdt hos onklen, Jørgen Østby, hvor de havde en munter bryllupsfest. Anker havde skrevet en sang, men havde ikke fået den trykt, så han sang den selv for bryllupsgæsterne. Det gjorde lykke.

På bryllupsdagen holdt det unge par fri, men det blev også den eneste fridag, de fik i mange år, har Anker Christensen senere konstateret.

Til at begynde med var Anker alene i bageriet, og Guri passede forretningen, men efter et års tid fik han en gammel bagersvend til at hjælpe sig. Forretningen blev arbejdet op. Det gik stadig fremad, og efterhånden fik Anker 2 svende, 1 lærling, 1 bagerikarl og 2 ekspeditricer.

Ny forretning

Da Anker og Guri giftede sig, måtte de høre, at det var fordi de "skulle have små". Der gik imidlertid 9 år, inden de i 1920 kunne præsentere deres førsteføde, en pige. Hun fik navnet Elsa, og er den Elsa Madsen, der nu 74 år senere med sine oplysninger har gjort det muligt, at denne beretning er blevet til.

3 år senere forøgedes familien med endnu en pige, der kom til at hedde Guri som moderen.

Allerede ved familieforøgelsen i 1920 var pladsen i de 2 små værelser på Gl. Kongevej blevet for trang, og Anker Christensen og hustru begyndte at se sig om efter noget større.

På Nørrebrogade nr. 60 i København fandt de en bagerforretning, hvor der

hørte en større lejlighed til, men denne gang kostede den ikke 2.000 kr. som forretningen på Frederiksberg, men 25.000 kr. Da forretningen på Frederiksberg imidlertid blev solgt for 24.000 kr., var det et godt bytte, konstaterede Anker Christensen, for den nye var "en mægtig forretning".

De to små værelser på Frederiksberg var nu afløst af en meget stor lejlighed på 3. sal over forretningen. Her var to 3-værelses lejligheder slået sammen til en lejlighed, hvor køkkenet i den ene lejlighed var indrettet til et flot badeværelse. Nu boede familien flot og godt.

Kort efter deres indflytning skulle ejendommen imidlertid sælges. Der var 5 mulige købere, hvoraf flere var bagere, så for at være sikker på at bevare lejlighed og forretning, måtte Anker Christensen købe ejendommen. Den lå på hjørnet af Nørrebrogade og Møllegade med forretningen mod Nørrebrogade og bageriet mod Møllegade. Prisen for den, var 335.000 kr. med 40.000 kr. i udbetaling, så Anker Christensen måtte låne sig frem.

Økonomisk skulle det gå både op og ned for Anker Christensen, og på en af nedturene måtte familien flytte fra den store lejlighed til en mindre, der lå lige over bageriet i sidegaden Møllegade, men der fulgte atter gode tider efter nedgangen, og familien kunne igen tage den store lejlighed i besiddelse.

Sommerbolig ved Hundige Strand

Jørgen Østby, Anker Christensens onkel, havde som tidligere nævnt en sommerbolig ved Hundige Strand. Det var en stor sommervilla, med navnet "Hedehe", der stadig ligger på stedet i Hundigeparken, der dengang var Østby's grund. Nu anvendes "Hedehe" som børnehave.

Vi må formode, at vort bagermesterpar, Anker og Guri, har besøgt "Hedehe", og at det havde inspireret Anker Christensen, idet han i 1918 købte en grund ved Hundige Strand. I modsætning til onklens imponerende ejendom var det et betydelig mindre areal på landsiden, hvor nu Birkelundsvej ligger. Her byggede Anker Christensen et sommerhus, der fik navnet "Strandlyst". Om han selv gik i gang med byggeriet, eller han betalte sig fra det, må stå hen i det uvisse, men at interessen for Hundige Strand bevaredes, kan vi konstate-

re, idet Anker Christensen i 1922 købte yderligere en grund ved Hundige Strand. Denne gang en stor bebygget grund – matr.nr. 10d. Så kunne han afhænde "Strandlyst", hvilket skete 3 år senere.

"Søfryd"

Den 31. maj 1922 fik bagemester Anker Christensen skøde på ejendommen, matr. nr. 10 d af Hundige by, Kildebrønde sogn. Grunden var meget større end den første, han havde købt ved Hundige Strand, idet den var på lidt over 2 tdr. land. Og den lå på strandsiden, hvor den strakte sig helt ned til Køge Bugt fra Strandvejen, der dengang blot bestod af nogle sandede spor.

Matr. nr. 10d er en del af den strandparcel, der oprindeligt hørte til Hundige-gård, og som strakte sig fra nuværende Vibevej i nord til nuværende Drosselvej i syd på både strand- og landsiden.

I 1898 var ejeren af matr.nr. 10d en Kjellerup, og i folketællingerne fra 1901 og 1906 ses der boende en fiskerfamilie. Det var fisker Jacob Nielsen og hustruen Sine, begge 44 år, der i 1901 boede der med deres 2 børn og en plejesøn. I 1906 havde de 2 børn samt 2 slægtninge boende.

Man kan gætte på, at det var i det "Søfryd", vi kender, at de boede, men om Jacob Nielsen var ejer af ejendommen ved vi ikke. En anden kilde nævner, at ejeren i 1906 hed Niels P. Nielsen.

Hvornår Kjellerup og Niels P. Nielsen købte ejendommen, og om der har været andre ejere imellem dem, er ikke undersøgt, men i december 1908 skødede Niels P. Nielsen ejendommen til manufakturhandler Søren Hansen, og fra dette tidspunkt ligger ejerskifterne fast således:

8. december 1908
Manufakturhandler Søren Hansen

21. juli 1916
Kaptajn Henrik Olsen

23. maj 1921
Overretssagfører Niels Nielsen

31. maj 1922
Bagermester Niels Anker Christensen.

Vi kender ikke prisen, Anker Christensen gav for grunden, men han overtog et 1. prioritetslån oprettet i Østifternes kreditforening i 1918 af kaptajn Henrik Olsen på 10.300 kr. Restgælden var da på kr. 10.148 med en rente på 4½ o/o og årlige ydelse på kr. 515.

Da Anker Christensen første gang betalte ejendomsskat for ejendommen var den på 60,80 kr halvårlig. I 1906 var den på 53 øre stigende til 54 øre i 1908, for i 1909 yderligere at stige til hele 2,04 kr. halvårlig. Stigningen skyldes måske, at den var blevet bebygget.

Ejendommen lå ud mod strandvejen, netop hvor Olsbæk Strandvej i nord løber sammen med Hundige Strandvej.

Den var som nævnt på godt 2 tdr. land, og var bebygget med beboelseshus og flere udhuse. Den var plantet til og anlagt som have med mange træer helt ned til stranden, da Anker Christensen købte den.

Indkørslen til "Søfryd" vinteren 1926

I skellet mod Strandvejen lå indkørslen midt for med en trælage, hvorpå der sad et skilt med navnet SØFRYD. På begge sider af trælagen var der buskbeplantning. Elsa Madsen mener, at navneskiltet må have været der, da hendes far købte ejendommen, idet det har siddet på lågen så langt tilbage, hun husker. En af de tidligere ejere, har i så fald navngivet ejendommen, men uanset hvem der har gjort det, forekommer "Søfryd" at være et passende

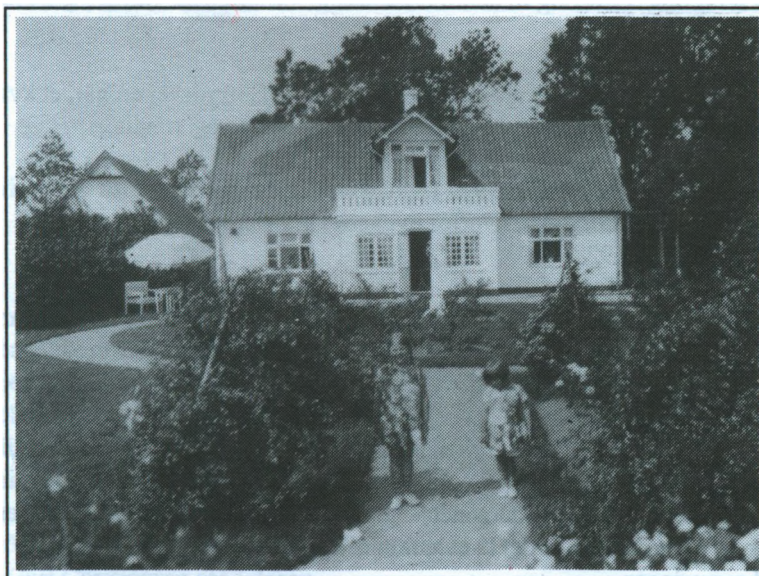
navn. Navnet "Søfryd" blev i øvrigt så kendt, at stoppestederne mod København og Køge ud for ejendommen var benævnt "Søfryd" i DSB.s buskøreplan.

Bygningerne lå nær ved strandvejen, med en kort indkørsel fra vejen til gårdsplads og bygninger. Beboelseshuset lå parallelt med vejen, og vinkelret herpå men nærmere vejen lå et udhus, der sammen med beboelseshuset afgrænsede gårdspladsen på to sider.

Beboelseshuset eksisterer fortsat. Det var dengang og gennem mange år hvidt, men er nu gult. Oprindeligt har beboelseshuset haft stråtag, men en tidligere beboer havde været uheldig med et tændt lys på 1. sal, så der opstod en brand, og stråtaget gik op i flammer. Huset fik herefter røde tegl på taget, som det har den dag i dag.

I stueetagen var der entre, køkken og 3 stuer, og på 1 sal (loftetagen) var der soveværelser.

Der var ikke indlagt vand. Det blev hentet fra en brønd lige ved huset og pumpet op med håndkraft, og i udhuset var et gammeldags lokum, altså en

"Søfryd set fra havesiden - ca. 1928

spand under et bræt.

Elsa Madsen husker en petroleumslampe, der hang ned fra loftet i stuen, så der har ikke været elektricitet i huset, da familien Christensen overtog det.

Ud over beboelseshus og udhuset, hvor der var hestebåse, var der vaskehus og et hønsehus på ejendommen.

Familien Christensen havde nu i "Søfryd" en dejlig sommerbolig, hvor de boede hver sommer i de kommende år.

Cafe "Søfryd"

Der skulle ske noget, hvor Anker Christensen var, og gerne noget der kastede penge af sig. Han så en mulighed i at afsætte brød ved Hundige Strand fra sit bageri på Nørrebro. Tankerne gik i retning mod et brødsalg, kombineret med servering. Levering til andre brødsalg ved stranden indgik også i hans overvejelser.

Han byggede derfor i det hjørne af grunden, hvor Søfrydsvej nu går, et kvadratisk hus på 66 m², hvor der indrettedes brødsalg og konditori.

Fra St. Bededag den 2. maj 1928 fik Anker Christensen tilladelse til at drive konditori på ejendommen, hvorfor byggeriet må være foregået i efteråret 1927 og foråret 1928.

Konditoribygningen lå i skellet mod Strandvejen – der som nævnt kun var nogle spor i sandet. Midt for i bygningen førte en trappe op til forretningsdøren ind til forretningslokalet, der var delt op af en disk, der stod lige til højre for døren, når man kom ind fra vejen. Disken adskilte lokalet, så personalet var bag og kunderne foran disken. Ud mod vejen var der til højre for butiksdøren en stor butiksrude. Den er nu muret til, men kan stadig anes i bygningen. I forlængelse af butiklokalet – ud mod havesiden bag huset – var der køkken, og ved siden af det lå et anretterrum, der blev brugt i forbindelse med serveringen.

Til venstre for butiksdøren i hele husets dybde var serveringslokalet med borde og stole til gæsterne. Der var dør mellem butiks- og serveringslokalet, så kunderne kunne gå direkte fra butikken ind i serveringslokalet, hvortil der også var adgang direkte fra det fri gennem en dør ud mod skellet, hvor Søfrydsvej ligger nu. Der var kælder under hele bygningen med adgang ad udvendig trappe.

I haven bag konditoribygningen fik konditoriet egen brønd med håndpumpe. Her var også lokum, hvilket der var yderligere 2 af bag lysthusene.

Foruden i selve serveringslokalet blev der serveret udendørs. Mod strandvejen var der et par borde, og desuden var der lysthusene samt et grusareal i haven bag konditoriet med 10–12 borde, hvor der serveredes kaffe m.v.

Som man kan forstå, havde Anker Christensen gjort meget for at Cafe "Søfryd" skulle blive en god forretning, men hvordan kom det til at gå?

"Cafe Søfryd"s facade ud mod Strandvejen.
Guri Christensen ses i døren
Billedet er formentlig fra omkring 1930.

Livet i "Søfryd"

Cafe "Søfryd" ved Hundige Strand var en oase, kunne man i 1974 læse i lokalbladet SYDKYSTEN, hvor der i teksten til et gammelt foto af cafeen stod, at folk på motorcykel og i bil i sin tid trodsede støvet på den gamle sandede vej langs Køge Bugt for at komme ud til de svale bølger.

Til denne oase flyttede familien Christensen ud hvert år i april måned og boede der til september. Den resterende del af året tilbragtes i lejligheden på Nørrebrogade.

Før indflytningen havde en af de lokale beboere, en dame der boede på Godsvejen, gjort hovedrent i "Søfryd". Hendes datter har fortalt, at hun har

Familieidyl – Familien Christensen ved kaffebordet i "Søfryd"s have

været med til at hjælpe moderen med denne rengøring, og at moderen som – meren igennem fortsatte med at komme og gøre rent en gang om ugen.

Datteren husker fru Christensen som en meget flink dame. Hun gav altid moderen en stor kurv brød med hjem – så havde familien brød til hele ugen.

Til såvel eget brug som til gæsterne i "Søfryd" blev der hver sommer sat en badebro op ved "Søfryd"s strand. Yderst på broen var

der et badehus, hvor man kunne klæde om, når man ville en tur i bølgerne. Det hele var til at skulle ad, og det blev taget ned om efteråret.

Konditoriet stod Guri Christensen for, så hun blev hele sommeren i "Søfryd", mens Anker Christensen hver aften ved midnatstid tog af sted i sin bil til bageriet i København. Han kom tilbage næste formiddag kl. 10 og havde friskt brød med til "Søfryd"s brødsalg og til den nærliggende teltlejr, "Dan-

*Anker Christensen vasker bil i højt humør
Bilen er af mærket er De Dion Bouton*

markslejren", idet han leverede brød der og til et brødsalg længere nordpå ad Strandvejen ved Westergaards Alle, som Ole Westergaard havde.

Under besættelsen, hvor det på grund af benzinmangel ikke kunne lade sig gøre at køre bil, blev Anker Christensen ofte inde i København. Bagerikarlen cyklede så med brødet fra Nørrebro til "Søfryd" og retur igen. I en periode blev brødet transporteret med hestevogn, og det var Chr. L. Westergaard, der stod for denne kørsel, mener Elsa Madsen.

Der var god søgning til "Søfryd", så det kneb med parkeringsplads til gæsternes biler. Anker Christensen løste dette ved at leje en mark på den anden side af strandvejen – betonvejen – over for "Søfryd" gæsterne så kunne parkere.

Døtrene, Elsa og Guri, hjalp med at servere, og om søndagen var der tillige 2 tjenere til at betjene kunderne. I en periode havde Guri Christensen også en dame fast ansat i konditoriet. Hun boede på første sal i hovedhuset.

Brødet ankommer på cykel fra Nørrebro til "Søfryd"

Ud over at "Søfryd" var et konditori, hvor man f.eks. fik sig en kop kaffe, var det et sted, hvor man kunne komme med sin medbragte madkurv og være nogle timer eller måske hele dagen. Man kunne gå ned over grunden til stranden og nyde naturen, og var vejret til det, kunne man tage en dukkert i bølgerne.

Jo, der blev gjort noget for at få så mange kunder som muligt til konditoriet. Nogle gæster spiste deres medbragte mad i lysthusene ved konditoriet og købte drikkevarer – øl eller sodavand – dertil, mens andre spiste nede ved stranden. Service måtte gæsterne selv medbringe.

Der blev ikke serveret stærke drikke i "Søfryd". Det ville Guri Christensen ikke have, men kaffe med brød og kager samt is kunne man få serveret i konditoriet og i lysthusene.

Flødeskumskager lavede Anker Christensen selvfølgelig selv. Det skete i kælderens under konditoriet. Og isen der solgtes, var også hjemmelavet.

I udsalget solgtes foruden brød, kager, is og cigaretter, fyldt chokolade i æsker og forskellige slags bolcher, der lå i skåle.

Kunderne i brødudsalget og i konditoriet var de fastboende ved stranden, landboerne fra gårdene inde i landet, sommerhusbeboerne i strandområdet og folk der kom i bil, på motorcykel eller cykel på udflugt til stranden.

Brønden ved konditoriet voldte kvaler på et tidspunkt. Kunderne lavede vrøvl over kaffen; den smagte ikke, som den skulle. Det viste sig, at der var trængt saltvand ind i brønden, og mærkværdigvis kun i brønden ved konditoriet, ikke i den ved hovedhuset, selvom de lå på samme grund.

Både Anker og Guri Christensen havde nok at bestille, så de havde ikke meget fritid. Når Anker Christensen om formiddagen kom hjem fra bageriet på Nørrebro i København, gik han i gang med, hvad der skulle laves hjemme i "Søfryd", og når det var gjort gik han i seng og sov, til han igen ved midnattid skulle afsted til bageriet.

Viceværtten, Carl Sørensen, i familiens beboelsesejendom på Nørrebro fungerede også som havemand i "Søfryd" Han kom og passede have samt lavede småreparationer m.v. Han havde sine redskaber i udhuset, hvor der også var en sofa, han kunne hvile sig på.

Viceværtparret og familien Christensen havde i øvrigt et særligt tilknytningsforhold. Viceværtens kone, fru Sørensen havde været ung pige i huset hos Guri Christensens forældre på Lolland, hvor hun passede Guri, da hun var barn. Og da Guri fik børnene Elsa og Guri, kom fru Sørensens datter, Dagmar, fra Lolland til København og passede dem.

Dagmars datter, Kirsten kom senere til at passe Elsa's børn, Jørgen, Hanne og Lise, og endelig i 4. generation kom Kerstis datter, Yvonne til at passe Lises datter, Charlotte.

"Søfryd"s have var Guri Christensens afdeling – og Sørensens. Den havde ikke Anker Christensens interesse, men af frugt og bær fra haven stod han i vaskehuset og lavede han marmelade til brug i bageriet.

For at familien kunne have noget af grunden privat, var der opsat et trådhegn, der adskilte det private område fra den del af grunden, hvor gæsterne måtte færdes.

Guri Christensen tog hver morgen i sommerperioden en dukkert. Det var samme tur hver morgen – lige ude og dukke sig i vandet og så op igen med det samme. Senere på dagen var der ikke noget med at gå i vandet for hendes vedkommende – det var der ikke tid til.

På hjørnet af Hundige Strandvej og Jerismosevej, hvor der nu er bank, havde

købmand Larsen forretning. Her handlede fru Christensen, selv om der var andre købmænd nærmere. Årsagen var, at købmand Larsen også solgte foderstoffer, som de skulle bruge til hønsene, flaskegas til madlavning og petroleum til belysning. Varene blev bragt ud af købmanden, og der var gerne 2 kræmmerhus bolcher med til døtrene, da de var børn.

Lukning af "Søfryd"

I 1946, da Anker Christensen var 60 år, begyndte han at falde besvimet om i bageriet. Hans læge forklarede, at det ikke kunne fortsætte, som hidtil. Man kan ikke i 35 år arbejde 16–20 timer i døgnet uden fridag eller sommerferie, sagde lægen, og tilrådede Anker Christensen at tage en pause enten ved at tage en bestyrer eller sælge.

Bagermesteren gjorde regnskabet op, og besluttede sig for at sælge bageriet, men beholde ejendommen, det lå i. Og "Søfryd" skulle sættes i stand, så ægteparret Christensen kunne bo der hele året.

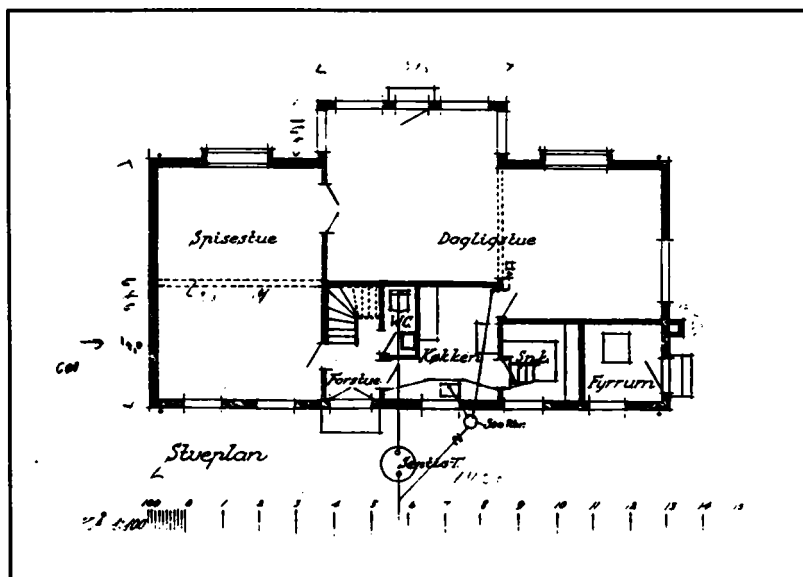
Huset blev moderniseret, og det fremgår det af ibrugtagningsattesten fra januar 1947, at der blev indlagt centralvarme og lavet bad samt WC.

Men Anker Christensen kunne ikke holde sig i ro. De mange forbindelser han havde fået på egnen gennem årene ved Hundige Strand, udnyttede han, idet han begyndte at handle med bisquit en gros med brugsforeninger og forretningsdrivende.

Konditoriet blev lukket, men hvornår det skete helt præcist vides ikke. Elsa Madsen mener, at det var i forbindelse med, at hendes forældre flyttede fra København og blev fastboende i "Søfryd".

Nøglen blev drejet om for sidste gang, efter Cafe "Søfryd" havde eksisteret i omkring 19 år som et af de kendte steder på Sydvestkysten .

Den tidligere konditorbygning blev i 1952 udlejet til lædervarefabrikant Foghtmann, der indtil 1969 fremstillede lædervarer i lokalerne.

Stuehusets grundplan. Tegning fra moderniseringen i 1946, hvor der blev indlagt wc og centralvarme

Den 21. august 1962 døde Niels Anker Christensen 75 år gammel på sygehuset i Roskilde, og blev begravet i København.

Guri Christensen blev boende i "Søfryd" indtil hun døde i 1966. Det gamle beboelseshus fik en tilbygning i 1963, idet hun fik bygget en lukket terrasse på husets haveside.

Efter moderens død overgik "Søfryd" til datteren, Elsa Madsen, der var ene-arving, idet hendes søster, Guri, var død mange år tidligere.

Den gamle konditorbygning tjente fra 1970 igen et nyt formål. Den blev kontorbygning, idet en ny lejer indrettede den som revisionskontor. I 1975 skete en ny ændring, idet Elsa Madsen udlejede bygningen til sin datter, Lise Madsen, der siden har anvendt den til beboelse.

Konditorbygningen med et stykke af "Søfryd"s jord er i 1982 stykket fra og købt af Lise Madsen.

"Søfryd" har således tjent bagemester Christensen og hustru som sommerbolig fra 1922 til 1947 og derefter som helårsbolig til 1966. Og nu bebos den af deres datter Elsa Madsen, men konditorbygningen bebos af deres barnebarn Lise.

Udstykning

I 1954 skrev Anker Christensen i sine erindringer, at han havde han solgt 8 strandgrunde fra den 2 tdr. land store ejendom, hvis areal blev reduceret til godt 1/3.

Senere er der sket yderligere udstykning fra "Søfryd", og i det følgende vil vi se på, hvorledes ejendommen frem til i dag er blevet stadig mindre.

Denne udvikling er i øvrigt typisk for hele strandområdet. De oprindelige, ofte meget store grunde reduceredes gradvist i størrelse ved frastykning til sommerhusgrunde. Senere er disse overgået til helårsbebyggelse – ofte efter yderligere udstykning til grundstørrelser på 800–1000 m².

Men tilbage til "Søfryd", matr.nr. 10d af Hundige, der ifølge attest fra en landinspektør i 1928 var på 11.348 m².

13 år efter at Anker Christensen havde købt ejendommen lod han i 1935 landinspektør Poul Lanken, Taastrup udarbejde en udstykningsplan for "Søfryd". Planen gik ud på, at der skulle udstykkes 10 grunde på den del af grunden, der var nærmest stranden.

Planen blev til dels gennemført og grundene solgt i perioden 1935–43. Grundenes størrelse ændredes dog, så der kun blev 8 grunde på det areal, der efter planen skulle opdeles i 10.

De 2 første grunde – dem nærmest stranden – blev udstykket i 1935, og tømrermester Svend Storm, Valby var samme år køber af den ene. Udstykningen skete med landbrugsministeriets tilladelse d. 14. juni 1935, og 12. juli samme år fik Storm skøde på grunden.

De udstykkede 2 grunde blev dog ikke helt "ægte" strandgrunde, idet selve stranden i hele den oprindelige grundbredde stadig tilhørte hovedparcellen. Stranden var altså stadig familien Christensens, men ejerne af de udstykkede grunde fik strandret ifølge skøderne.

Senere i 1935 blev yderligere 2 grunde udstykket og i 1942 igen 2 grunde, og endelig blev de 2 sidste af de 8 grunde udstykket i 1943.

Den godt 11.000 m² store grund var derved reduceret til 4.284 m².

Anlægget af Køge Bugt Strandpark bevirkede en regulering mod stranden, hvorved matr.nr. 10d reguleredes op til 5.265 m².

I 1982, hvor der havde været overvejet forskellige udstykningsplaner for den resterende del af "Søfryd", blev der udstykket 2 grunde på henholdsvis 701 og 1208 m², til 2 af Elsa Madsens børn. Stamparcellens areal blev derved reduceret til 3.356 m², hvoraf omkring halvdelen er vej og strandareal.

Som følge af udstykningen ligger ejendommens stuehus nu klemmt inde, idet det på alle sider er omgivet af grunde, der er udstykket fra det oprindelige "Søfryd".

Afslutning

Med lukningen af cafe "Søfryd" og udstykningen af den 2 tdr. land store ejendom, er et lille stykke af strandens historie forbi.

Københavnere og andre valfarter ikke mere til cafe "Søfryd". Det tidligere sommerland langs kysten med landlige omgivelser få 100 meter fra stranden, er fortrængt af bymæssig bebyggelse, der også har opslugt adskillige bøndergårde.

I forbindelse med indsamlingen af oplysningerne til denne beretning om ejendommen "Søfryd" ved Hundige Strand har der i særlig grad fæstnet sig et indtryk af bagermester Niels Anker Christensen.

Hans liv var forretning. Aldrig var han i ro – altid på færde her og hist. Et rigtigt arbejdsmenneske, der knoklede, som det er udtrykt af hans datter.

Han bekræfter selv dette indtryk i sine erindringer, hvor han skriver, "at han altid arbejdede", men at "han kom heldigt over det", som han føjede til, og dermed sigtede til den periode, hvor han faldt besvimmelst om og endte med at afhænde bageriet.

Faderens optagethed betød, at hans 2 døtre knyttede sig mest til moderen.

Anker Christensen oplevede som barn faderens nedtur med sin skomager-virksomhed, der blev udkonkurreret af skofabrikken. Det kan have virket som en spore for ham til at arbejde og lægge op for at sikre sig økonomisk i alderdommen. Han har selv skrevet, at han anså det som en livsforsikring for ham og hans kone, så de på deres gamle dage kunne leve af, hvad der var opsparret gennem årene.

Som vi tidligere har set, var han allerede som ung sparsommelig og kunne allerede som 25 årig etablere sig som selvstændig bagemester. Senere kom købet af ejendommen på Nørrebro og af "Søfryd".

Resultatet af Anker Christensens arbejdsomhed, parret med økonomisk sans var, at familien havde det godt økonomisk. Hans datter har givet udtryk herfor med tilføjelsen, at han var meget påholden med penge.

De 2 døtre fik lov at bestille noget både i bagerforretningen og i "Søfryd", men de fik, hvad de skulle have, og fik således ønsker om skoleophold opfyldt. Begge kom på husholdningsskole ved Sorø og Elsa desuden på Ollerup Gymnastikhøjskole.

Ud over Anker Christensens arbejdsomhed var hans humør et andet træk karakteristisk for ham. Han var altfavnende, jovial, festlig og humørfyldt. En rigtig bulderbasse, der altid kom brasende. En spradebasse, der kunne et hav af viser og sange.

Hans hustru, Guri, var et ganske anderledes roligt gemyt, der gerne ville dæmpe ham, og mente noget i retning af "sådan gør man ikke", når han rigtig viste sig fra sin festlige side.

Pigen der hjalp sin mor med rengøringen i "Søfryd", husker hende som en flink og stille dame.

Hun er også karakteriseret som en bestemt dame, der f. eks. sagtens kunne klare problemerne med ejendommen på Nørrebrogade efter mandens død.

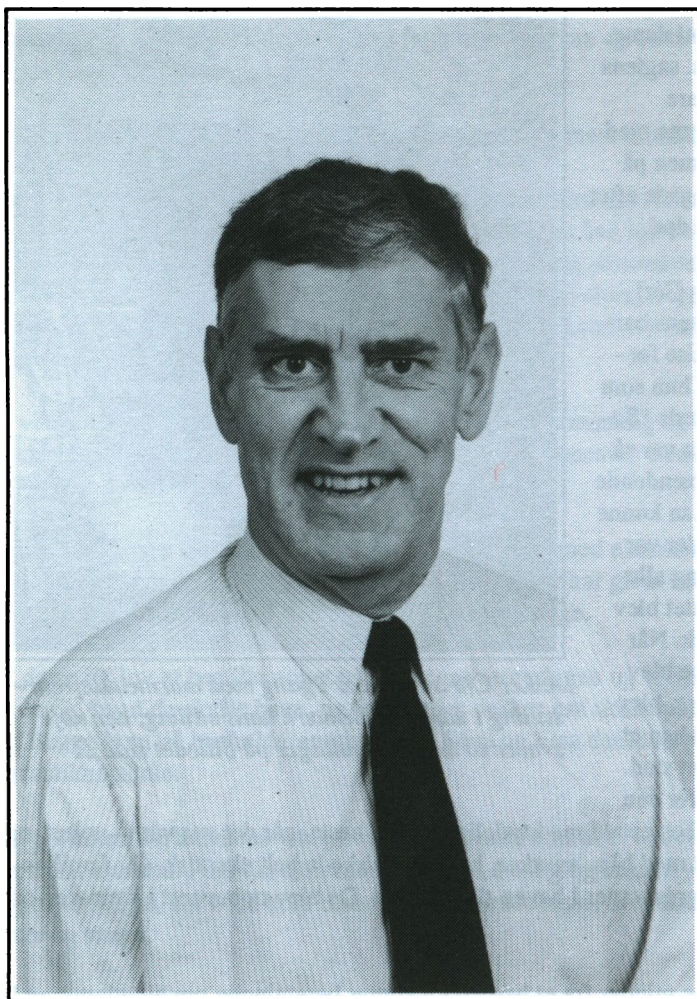
Anker og Guri Christensens barnebarn Lise fortæller, at hun som barn elskede "Søfryd". Der var så mange spændende steder, man kunne lege, og der var mange ting alle vegne. Intet blev smidt væk. Når noget ikke blev brugt mere, blev det stillet hen et eller andet sted.

Hun husker den tidligere hestestald med tydeligt lugt af heste, når det var vådt i vejret, og drivhuset med bl.a. agurker, hvor der virkede helt eksotisk. Og familien dyrkede grøntsager i haven til hele året. De blev opbevaret i kælderen om vinteren.

Med disse minder fra et barnebarn slutter beretningen om ejendommen "Søfryd" og – ikke mindst – Anker Christensen.

Anker Christensen er i gang med marmeladefremstilling i udhuset. Bemærk hans stilling, der nøje svarer til den han indtager på billedet side 21

Ole Eriksen

Serien "Bidrag til Greve kommunes historie" omfatter nu følgende "Gule hæfter"

1	Greve sogn - 1836	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
2	Greve sogn - folketællinger 1801	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
3	Kildebrønde sogn - 1836	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
4	Oeders Efterretninger 1771	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
5	7 soldaterbreve fra 1864	v/ Gunnar Petersen
6	Tune sogn - 1836	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
7	Karlslunde sogn - 1836	v/ Ole Eriksen og G. Gregersen
8	Samtale med Maren Petersen	v/ Ole Eriksen
9	Forsamlingshuset "Godhaab"s start	v/ Ole Eriksen
10	Bybranden i Kildebrønde	v/ Bjørn Helles
11	Tiggerliv i gamle dage	v/ Meta Nielsen og Ole Eriksen
12	Vilhelm Pedersen	v/ Bjørn Helles
13	"Strandgreven"	v/ Ole Eriksen
14	Sønderholm boplads	v/ B. Andersen og L. Pedersen
15	"Kaldet følger enken"	v/ E. Doberck
16	Greve Hospital	v/ Ole Eriksen
17	Da Greve-Kildebrønde blev storkommune	v/ Frode Hansen
18	Karlslunde Landsby	v/ Inger Vestergaard
19	Et livstestamente	v/ G. Gregersen
20	Elev i Mosede skole	v/ Gudrun Jensen
21	Erindringer om Mosede Fort	v/ Halvor Boiehøj
22	Erindringer fra min barndom - 1	v/ Kirsten Petersen
23	Erindringer fra min barndom - 2	v/ Kirsten Petersen
24	Erindringer fra min barndom - 3	v/ Kirsten Petersen
25	Tune-sprøjten	v/ Poul Gehl
26	Karlslunde skole 1742 - 1942	v/ Valdemar Mortensen
27	Michael Vulf Giøer legat	v/ E. Doberck
28	"Josef" og "Illegalt til Sverrig"	v/ Halvor Boiehøj
29	Flugten til Sverrig	v/ Bjørn Helles
30	Mosede Politi 1935 - 1985	v/ Ole Eriksen
31	Dobbeltmorderen på Kildebrønde mark	v/ Bjørn Helles
32	De svenske soldater på Greve-egnen	v/ Bjørn Helles
33	2 kvindeskæbner fra Hedeboegnen	v/ Inge-Lise Overballe
34	Ryg og rejs - en pipe tobak i Køge Kro	v/ Karl Johan Rubæk
35	Valentinere på Geddesdal 1822 - 1927	v/ Carl Erik Andresen
36	"En velnæret Arbejder er
som en kjærnefodret hest"	v/ Carl Erik Andresen
37	Lidt om Tune i gamle dage	v/ Johannes Hansen
38	"Søfryd" og Anker Christensen	v/ Ole Eriksen